

De Heraut

Door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 2 December 1917. N°. 2080.

Dit blad wordt, geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en vertieningen aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 68-60, te Amsterdam. Zendingen, die later dan Donderdag's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 8.00 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 5 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aankondigingen en vermelding van Heiligdagen f —.12 per regel.

Van de Voleinding.

CCLXVI.

ACHTSTE REEKS.

XI.

En ik zag de zeven engelen, die voor God stonden; en hun werden zeven bazuinen gegeven. Openb. 8: 2.

Zonder voorhands dieper op het mysterie der Openbaring van Johannes in te gaan, zal het geraden zijn, thans de drie reeksen af te doen, die in de zeven Zegelen, in de zeven Bazuinen en in de zeven Fiolen saam zijn gevoegd. Van deze drie reeksen moet eerst een samenhangend overzicht voor ons liggen, eer we nader kunnen ingaan op het reeks tafelbeeld, dat daarna in deze drie reeksen is ingewezen. Eerst komen we derhalve thans aan de Bazuinen toe. Ook deze zijn zeven in aantal. Ze passen daardoor geheel in het mystieke kader, dat ons wordt voorgehouden. Op zich zelf ware er geen enkele afdoende reden denkbaar, waarom op deze zeven Zegelen en als uitloei van niet zes of acht Bazuinen volgen konden, en na deze zes of acht Bazuinen nogmaals tien of twaalf Fiolen; maar de inhoud der nu volgende kapitels toont ons toch overduidelijk, dat het niet zoo zijn mocht. Niet alleen toch dat er een bij de Bazuinen en bij de Fiolen in den meest letterlijken zin op een zevental gewezen wordt, maar ook in de opsomming heere beelden uit, dat niet zevental niet slechts nominaal, maar zakelijk was. Er worden toch beelden met name zeven Bazuinen en zeven Fiolen onderscheidenlijk genoemd, en dit wel zoo, dat de zeven Bazuinen als uitloei uit het laatste of zevende zegel, en dat evenzoo de zeven Fiolen straks een uitloei uit de laatste Zegel der zeven Bazuinen, en tenslotte uit de laatste Bazuin der reeks der Fiolen als ware het te doen voortvloeden. Zonder overdriving mag dan ook gezegd, dat de acht eerste hoofdstukken over de Apocalypse in hun volgorde en samenhang schier geen moeilijkheid, 't zij voor het begrip, 't zij voor het geheugen opleveren. De moeilijkheid voor het geheugen, en het saamgevoegde voor het overzicht doet zich eerst voor met Openb. VIII: 13, waar we verrast worden door het geroep van twee zee toezes, een uitroep die reeds in het 9e kapittel blijkt te doelen op drie tusschenintredende gebeurtenissen, die den geregelde afloop van de zeven Bazuinen voor ons besef komen verstoren, tusschen de zeven Bazuinen indringen, en geheel op zich zelf staande gebeurtenissen inleiden. Zoo geregeld als de loop der gebeurtenissen in de acht eerste kapitels verliep, zoo afwijkend van dien vasten regel is wat na het gebazuin van den vierden Engel wordt aangekondigd, en terstond na het gebazuin van den vijfden Engel intreedt.

Nu zou dit ons inzicht in den samenhang van heel de Apocalypse nog minder belemmeren, indien deze afwijking van de vaste reeks zich bepaalde tot het tusschen in schuiven van los en op zich zelf staande gebeurtenissen, gelijk zulks het geval is met de drie Wezen. Doch dit is niet zoo. De drie Wezen zou men zich desnoods nog een oogenblik kunnen wegdenken, zonder dat het geheel der voorstelling uit elkaar viel. Maar ditzelfde geldt niet van 'het boekskene' in hoofdstuk 10, noch van het optreden van de twee Getuigen in het elfde kapittel. Voor de duidelijkheid en de doorzichtigheid van het geheel is het daarom het meest raadzaam, eer we verder op den lateren inhoud van de Apocalypse ingaan, vooraf de drie vaste reeksen geregeld achter elkander af te handelen, en eerst daarna het nadere lichaam der Apocalypse, gelijk het zich tenslotte aan ons voordoet, in beeld te brengen. We gaan daarom thans aanstonds van de zeven Zegelen op de zeven Bazuinen over, om te zien wat deze ons kond doen. We doen dit te eer, daar de zeven Bazuinen bijna op gelijke manier als de zeven Zegelen zich aan ons voorstellen, d. w. z. dat ze aanvankelijk snel op elkander volgen en in kort overzicht afloopen, en dat eerst bij de laatste Bazuinen gelijk bij de laatste

Zegelen zich eigenaardige ontwikkelingen van den gang der zaken voordoen.

Het zevende Zegel, het daarop, heeft geen eigen inhoud. Van de overige zes wordt ons telkens de inhoud duidelijk en in juiste volgorde beschreven, maar van het zevende Zegel wordt ons met geen woord een eigen inhoud of bijzonder verzeicht gemeld. Zonder eenigen overgang wordt ons in hoofdstuk VIII: 1, 2 aanstonds voorgehouden, hoe het zevende Zegel opengaat, en hoe er nu aanstonds zeven Engelen zich aandienen, en hoe aan deze zeven Engelen elk een Bazuin wordt uitgereikt. Zoo ontvangt men den indruk, alsof nu de zeven Zegelen aan hun einde zijn gekomen, en alsof we nu tot een geheel ander deel van de Apocalypse overgaan. Alles brengt u de voorstelling alsof ge van de Zegelen in hoofdstuk alscheid neemt, en alsof ge nu tot een geheel nieuwe reeks overgaat, en wel tot een nieuwe reeks die hierin bestaat, dat er zeven Engelen voor u treden, dat er aan elke van deze zeven Engelen een hemelsche Bazuin wordt uitgereikt, en alsof deze zeven Engelen nu, in geregelde volgorde, de één na den ander, een oordeel Gods beginnen aan te kondigen. Eer nu die Engelen met hun gebazuin aanvangen, wordt er, als ter voorbereiding, nog een tafereel vooraf vermeld, dat later breder ter sprake komt, maar hier toch even vermeld dient te worden. Het is dit. Eer die zeven daartoe geordineerde Engelen hun gebazuin aanvangen en inzetten, ziet Johannes nog een achtsten Engel verschijnen, niet op aarde, maar in het heiligdom van de Troonzaal Gods, en deze Engel nam plaats bij het altaar in het heiligdom. Deze Engel had in zijn hand een gouden wierookvat, gelijk het veelvuldig in de H. Schrift als drager des gebeds voorkomt. En zoo nu is het ook hier. In dit wierookvat wordt hem veel reukwerk gegeven, en nu ontvangt hij den last om in dit wierookvat 'de gebeden der heiligen' op te nemen, en het alsoo in de Troonzaal Gods te leggen op het gouden altaar, dat in de Troonzaal voor Gods aangezicht staat. De uitwerking hiervan is, dat de 'rook van het reukwerk' (vs. 4) met de daarbij gevoegde 'gebeden der heiligen' van de hand van den Engel opgaat voor God. Doch hierbij blijft het niet. De tijd der genade is voorbij. Al wat nu aan actie van de Troonzaal Gods uitgaat, is een aanvang van de wrake der gerechtigheid die over de zondige wereld en de zondige engelengroep zal komen. En zoo lezen we dan ook in vs. 5: 'En de Engel nam het wierookvat, en vulde dat met het vuur des altaars, en zoo wierp hij den inhoud ervan op de aarde. En zoo als dit heilige wierookvat zich ontledigde, werden er op de aarde gehoord stemmen, en donderslagen, en aardbevingen en bliksemen.'

Geheel deze voorstelling strekt derhalve zeer duidelijk om te doen uitkomen, hoe de groote actie, die nu aanstaande is, niet van menschen, maar van God uitgaat. De ure van de wrake Gods is nu ingegaan. Zijn genade is niet door de wereld aanvaard. Veeleer is het heilige in zijn genade getart en gehoord. Het is of heel de wereld er tegen ingaat. Nu heeft de lijdraamheid Gods zeer lange geduurd. Van een overhaast afsnijden van de genade is geen sprake. Zelfs zal straks in de twee Getuigen (Openb. XI: 3) nog een laatste uitroeping van genade volgen. Maar voor het overige is de tijd nu voleind. Het einde treedt in en wordt nu zelfs met haaste voorbereid. De nieuwe aarde en de nieuwe hemel zijn komende. Maar aan het intreden van dezen finalen gelukstaat der gezaligden moet eerst nog het oordeel en het uitbreken van de wrake van Gods gerechtigheid voorafgaan. En daartoe worden nu deze zeven Engelen, en met hen die één Engel van het gouden wierookvat, uitgezonden. Steeds bedenke men daarbij, dat bij de stichting van den Tabernakel in de woestijn van meetaf gewezen werd op den Tabernakel die in de hemelen bij God was. Mozes mocht zijn tabernakel niet naar eigen inzicht bouwen. Wat in den tabernakel in de woestijn de plaats der aanbidding zou worden, moest het afbeeldsel zijn van den Tabernakel die in de Troonzaal Gods in den hemel schitterde. Van meet af was alsof de indruk gegeven, dat er in de Troonzaal Gods in de hemelen niet een ledige ruimte was, doch dat integendeel in de Troonzaal het oorspronkelijke van het heiligdom schitterde. Vandaar dat ook hier een altaar, dat ook hier een wierookvat was, en dat uit dit wierookvat geduchte elementen neergeslingerd werden naar deze aarde, zoodra God 't beval. Herlees het maar in Exod. XXV: 9. Het staat daar zoo duidelijk: 'Naar al wat ik u tot een voorbeeld dezes tabernakels en een voorbeeld van al deszelfs

gereedschap wijzen zal, evenzoo zult gij dat maken', en in vs. 40 nogmaals: 'Zie dan toe, dat gij het maakt naar het voorbeeld, dat u op den berg geloofd is.'

Reeds in Matth. 24: 31 was door Jezus voorgezegt, dat bij het naderen van het einde de Engelen met bazuinen zouden uitgaan. Men leest daar toch: 'En Hij zal zijne engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen zijne uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het één uiterste der hemelen tot het andere'. Ook de apostel Paulus wijst op het bazuingeschal in verband met het einde, als hij in 2 Cor. XV: 52 schrijft: 'In één punt des tijds, in één oogenblik, met de laatste bazuin; want de bazuin zal slaan en de dooden zullen onverderfelijk opgewekt worden'. Niet anders is het in 1. Thess. IV: 16, waar staat: 'Want de Christus zelf zal met een geroep, met den stem des Archangels, en met de bazuine Gods nederdalen van den hemel, en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan. Reeds bij Hozeë (zie VIII: 1) gold de bazuin als het muziek-instrument, dat weerklinken zou, als de Majesteit des Heeren in 't einde door zor breken; het heet daar toch: 'De bazuin aan den mond! Hij komt als een arend tegen het huis des Heeren'. Voor twee deelen werd de bazuin onder Israëls gezegelid. De bazuin was eenzijdig het instrument, dat gelazen werd, als het volk in den krijg tot den aanval overging, maar 't was evenzoo een instrument, dat dienst deed, om bij heilige feesten de geestdrift onder het volk op te wekken. Hiermede nu is het in volkomen harmonie, wordt, in de eerste plaats, toch is hier sprake van een diepe ontroering die uit het Heiligdom daarboven uitgaat, maar bovendien is het de vergeldende wrake van de gerechtigheid Gods, die hier opkomt. Hiermede strookt het dan ook, dat de onmiddellijke uitwerking van het geklink der bazuinen zoo ontroerend op het leven hier beneden inwerkt. Al wat er uit deze Bazuinen door hun geschal op aarde te weeg wordt gebracht, is angst-aanjagend.

Het eerst geschiedt van de Bazuin, in verband met het Heilige, melding in Exod. XIX: 16. Bij het naderen toch van de weigering op den Sinai heet het: 'En het geschiedde op den derden dag, toen het morgen was, dat er op den berg donderen waren en bliksemen, en het geluid eenzer sterke Bazuin, zoodat al het volk verschrikte'. En vs. 19 volgde er aan toe: 'Toen het geluid der Bazuin gaande was, en zeer sterk werd, sprak Mozes, en God antwoordde hem met een stem'. Zelfs meldt het volgende hoofdstuk in vs. 18, dat ook het volk dat van verre stond, 'de donderen en bliksemen niet alleen, maar ook uit den hemel het geluid der Bazuin hoorde, en aanstonds verre terugwek uit schrik'. Zoo werd derhalve de Bazuin van meet af met hetgeen in de hemelen voorviel in verband gebracht, juist zwaars hier in de Apocalypse, en niet minder opmerkelijk is het, dat de eerste toepassing in priesterlijk gebruik hier niet voorkomt bij 't feestgeschal, maar bij den Grootten Verzoendag, als er evenzoo sprake is van de wrake zoekende gerechtigheid des Heeren. In Leviticus 25: 9 wordt toch voor den Verzoendag deze last verstrekt: 'Daarna zult gij in de zevende maand op den tienden der maand de Bazuin des geklanks doen doorgaan'. Op den Verzoendag zult gij het geklink der Bazuin doen doorgaan in het gansche land. Op het veldere gebruik der Bazuin behoort hier niet te worden ingegaan. Het is met het oog op het voorkomen van de Bazuinen in de Apocalypse geheel voldoende, indien uit het Oude Testament tweemaal is toegelicht. In de eerste plaats, dat de Bazuin niet alleen op aarde in den tabernakel of tempel, maar ook in de Troonzaal Gods daarboven haar geklink deed hoorn. En ten andere, dat uit Bazuingeklink vooral daar zich hooren liet, waar de toorn Gods wrake zocht.

Zoo opgevat, verstaat men het dan ook aanstonds, dat in de Apocalypse, als de tweede reeks teekenen inzet, de Bazuinen, waarom nu ga, niet door kruiters of door priesters, maar door Engelen daarboven geblazen worden. Het is het oordeel dat nadert, het is het eindgericht dat ingaat. De genade is dor gebloeid. Het is nu de wrake Gods, die zich merkbaar maakt, en hierbij juist hoort het, dat nu de Bazuinen worden uitgedragen, en dat ze niet op aarde, maar voor Gods heilig oer in de Troonzaal des hemels weerklinken. Die Bazuinen geven haar signalen voor verderf bedoelenden krijg, die, van di

oogenblik af, van den heiligen God tegen de verzondigende en zich niet bekeerende menschenwereld uitgaat. In zijn toorn, en onder het dringen en drijven van zijn heilige wrake, laat God door zijn Engelen den nu uitgaanden krijg tegen zijn menschenwereld uitroepen. En opdat wel uitkome, hoe dit uitbreken van Gods toorn door niets meer te stuiten of tegen te houden is, blijft het niet een enkel bazuingeschal, maar volgen er zeven Bazuinen op elkander, en wordt aan het geschal over elk der zeven Bazuinen een nadere verklaring toegevoegd, opdat Johannes zelf zou weten, wat dit geschal profeteerde, en opdat het door Johannes Apocalypse, zoo 't moest, eeuw na eeuw, onder de kinderen der menschen zou worden uitgeroepen.

Hieruit volgt tevens, dat we dit zevendvoudig bazuingeschal ons niet mogen denken, als een reus veruitte liggend, maar veelmeer de zeven klanken die uitgaan, hebben op te vatten, als zeer snel op elkander volgende, en als zich aansluitend tot één machtige actie, die van uit den hemel neerkomt, en onder de kinderen der menschen uitgaat. Tevens komt het hierbij duidelijk uit, dat de vier eerste Bazuinen oordeelen aankondigen, die in nauw verband met elkander staan, terwijl de drie laatste meer een eigen betekenis erlangen, en met name de zevende Bazuin een geheel eigen stuk van het oordeel Gods inleidt, om dan ten slotte in de Fiolen van Gods toorn over te gaan. Dat er in deze indeeling iets ligt, dat op kunstmatige splitsing wijst, valt niet te ontkennen. Toch berust op volkomen zelfbedrog elke voorstelling, die 't ons diets wil maken, alsof Johannes deze indeeling wilsamtidig met 't oordeel had bedacht. Het reeds uit de Schepping zagen we, hoe steeds in het doen Gods een Goddelijke orde heerscht, die vanzelf in vormen die met het heilige zevental saamhangen, in verband staan. De menschen kan zonder orde te werk gaan. God, de Almachtige, doet zoo nimmer, en in alles wat van Hem uit gaat, is de praeciete volgorde steeds van zelf aanwezig. Zoo was het met de Zegelen, en zoo nu is 't ook hier met de Bazuinen, evenals straks met de Fiolen. Het is juist het Goddelijk doen, waaruit deze strengheid juist in den vorm voortvloeit. Zie 't maar aan den Regenboog, ja zie 't aan heel Gods Schepping. Zoo en niet anders werkt de Almachtige. Zelfs wat Pythagoras met zijn cijferphilosophie uitspon, lag een waar element.

Gaan we nu het opeenvolgend geklink der zeven Bazuinen in haar werking na, dan meldt ons vs. 7 van hoofdstuk acht, dat er, toen de eerste van de zeven engelen gebazuind had, op eenmaal geworden is 'hagel en vuur, gemengd met bloed, en ze zijn op de aarde geworpen'. Gevolg waarvan was, dat er een groote verwoesting in de natuur werd aangericht, zoodat het derde deel der boomen verbrand werd en al het groene gras is verdord. Dat deze eerste verwoesting, die met de eerste Bazuin komt, aan het gebeuren in Egypte, in Mozes dagen, herinnert, springt in het oog. Zelfs ontvangt men voor een deel den indruk, alsof zich hier slechts herhaalt, wat in Pharaos rijk geschied was. Toch blijkt bij nader bezien van den tekst, dat hier wel analogie spreekt, maar in 't minst geen gelijkheid. Hier toch mengt zich in de plagen een geheel op zichzelf staand element, dat bij de plagen van Egypte geheel ontbrak. Gelijk we vroeger reeds opmerkten, is het bij de plagen die Egypte troffen, het opmerkelijke, dat de tovenaars wel in staat bleken, om de eerste plagen na te bootsen, maar dat bij de verdere plagen hun volstrekte onmacht bleek, om Mozes en Aäron na te doen. In den eersten aanloop waren de tovenaars in staat, om het ongewone en vreemde na te bootsen, maar toen het wonder proces steeds verder voortging, legden ze het ten eenenmale af, en kwamen hier openlijk voor uit. Hier in het eerste Bazuin-visioen echter spreekt dit nog veel sterker. Hier toch mengt zich in wat Johannes ziet, dat te komen staat, van het eerste oogenblik af, en reeds bij de eerste Bazuin, een element, dat een geheel overkinnbaar karakter van het wonder droeg, t. w. in het bloed, dat zich mengde met het vuur en den hagel. Stond er nu, dat beiden, na op de aarde te zijn nedergevalen, met bloed vermengd werden, zoo kon men nog onderstellen, dat het vuur van den bliksem en de hagel eerst op 't land waarop ze vielen, bloedplassen vormden, en zoodoende met dit menschenbloed vermengd werden. Doch zoo staat het er juist niet. Er staat in vs. 7, dat de

hagel en het vuur eerst met bloed vermengd werden, en eerst daarna, alsoo met het bloed er in, op de aarde zijn geworpen. Men mistakt alzoo de bedoeling van wat er staat, zoo men zich het bloed denkt als een plas bloed die op 't land lag en waar nu de hagel en het vuur en de bliksem in nedervielen. Neen, het bloed, waarvan hier sprake is, was bloed dat God zelf uit zijn hemel op deze aarde liet afdalen om zijn oordeel over het menschelijk leven scherp te doen uitkomen. Gelijk men een kwaadwilligen jongen, die een teedere duif de veeren heeft uitgeplukt, eer hij zijn straf ontvangt, ten verwijt de zoo schandelijk uitgeplukte prachtveren voorhoudt, zoo ook mengt hier de Heere, op wonder wijze bloed in wat hij den menschen voor oogen houdt, om hem door het wijzen op dit bloed zijn niets sparend wredeheid en ongerechtigheid voor oogen te houden. En voorts is reeds dit eerste losbreken van bliksem en donder zoo ontzettend, dat de natuur om den menschen heen, nog wel niet geheel, maar dan toch reeds voor een derde deel geheel, door het bliksemvuur vernield en verteerd wordt. Alle planten en alle weide graat reeds aanstonds bij het eerste Bazuingeschal in 't vuur van den bliksem op, en wordt geheel vernietigd. Toch is dit nog pas het begin, en gelijk ons blijken zal, doet reeds de tweede Bazuin nog veel erger aan de aarde overkomen. 'sleis, zoo staat er in vs. 8, iets als een groote berg, geheel van vuur brandende, werd nu in den Oceaan geworpen, en terstond zag heel de zee er uit als een massa bloed.'

Dr. A. K.

„Door U allen gedinken wij uws Naams.”

HEERE onze God, andere heeren, behalve Gij, hebben over ons geheerscht; doch door U allen gedinken wij uws Naams. Jes. XXVI: 13.

In de dagen van zijn weelde en genaden was Israël van zijn God vervreemd en afgedwaald. Eerst toen de rampspoed insloeg, voelde 't weer een trekken naar den Vaderen God in zijn hart opwaken, maar dan een trekken dat al sterker werd, hoe meer het Godde bezielde zijn Bonda-veld weer te redden uit zijn nood.

Er werd toen een heerlijk en bezielend lied gezongen in het land van Juda, en dat lied trok zich geheel aan in het weer eenigheids leunen en steunen van heel het volk op Gods raad en majesteit.

„Tot uw naam en tot uws gedachtenis, zoo weerklinkt 't in dat lied, is de begeerte onzer ziel.” En alsof dat nog te zwak ware uitge-drukt, volgde er aanstonds op: „Met mijn ziel heb ik U begerd in den nacht; ook zal ik met mijnen geest, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken. Heere, Gij zult ons vrede stellen, want Gij hebt ons ook al onze zaken uitgericht.” En dan volgt er deze diepgaande geestelijke conclusie: „Heere, andere heeren hebben over ons geheerscht, doch door U allen gedinken wij uws Naams.”

Die Naam des Heeren is hier in zijn rijken zin op te vatten, gelijk de Christus, met het heiligen van dien Naam het Onze Vader-inzette. De Naam is de uitdrukking van Gods Wezen, die al zijn deugden en heerlijkheden aanvat. En zoo bedoelt ook hier dat „gedinken van Gods Naams”, de aanbiddende erenbetoon, dat het volk niet zich zelf gered had, maar dat 'tenig-ligend gered was door zijn God; en dat hierdoor hun geheele innerlijk zielebestaan als was aan-getrokken in dankbare aanbidding. Doch dan ook in een aanbidding, waarin de vaste en volle overtuiging zich mispakt, dat 't alleen God was, die zijn volk tot die dankbare aanbidding kon opheffen.

Niet wij kunnen ons zelf vromen stemmen. Ook onze omgiving kan geen waarachtige vroomheid in ons te weeg brengen. Alleen God zelf is 't, die waarachtige vroomheid in ons kan opwekken. Niet door ons zelf, o, Heere, en niet door wat de menschen ons toebrengt, maar „door U allen gedinken wij uws Naams.”

Zoo als God den mensch oorspronkelijk schiep, was er samenwerking van God en mensch, en zulks wel om de waarachtige vroomheid in de ziel van den mensch wakker te roepen. Na de bekeering van den rondzwaart, zij 't al zeer ten dele, toch leide van die samenwerking weder. En is eenmaal de Voleinding ingegaan, dan zal er nogmaals, zelfs nog rijker, harmonische schitteren tusschen wat uit God in ons komt, en hetgeen uit onze ziel zich naar God toebewegt.

Thans daarentegen is er in onze ziel veeleer een gestadige neiging, om van onzen God af te zwerven, en is het enkel van Gods zijde dat het saamleven van onze ziel met God ons weer kan toekomen. Alleen zoo de mogendheid van zijn heiligen Naam op ons aandringt, en weer in ons dringt, komt 't in ons innerlijk wezen tot het roeken en gedanken van Hem, aan wien we ons aan zijn danken.

Dat Jesaja nu niet van God zelf, doch van

Gods Naam gewaagt, was natuurlijk. Gods eigen heilig Wezen staat in zulk een glans van onafhankelijkheid, dat het niet anders dan een gemeenschap met het eigen Wezen Gods niet voor ons is weggelegd. In den Naam Gods daarentegen ligt ingesproken, wat van de kennis van Gods Wezen voor ons bereikbaar is. De Naam Gods is wat wij van den hoogen God noemen kunnen. En zoo ligt in dien Naam Gods 't alles uitgedrukt, wat in ons geloofsbewustzijn van den Heiligen kan worden opgenomen.

Er is wel vaak beproefd, om tot in Gods Wezen door te dringen, maar van achteren bleek dit steeds niet anders dan valsche mystiek te zijn. Wij, menschen, weten en kennen niets van God, tenzij God zelf 't ons openbaar heeft, en die openbaring nu die is, het, die in den Naam Gods ligt samengevallen. Het is met en naar dien Naam dat we ons in Gods mogendheid kunnen indenken; en door het geloof in dien Naam komt het zelfbewuste gemeenschapsleven met onzen God in ons tot stand. Als God zich zelf aan ons openbaart, en bij die Openbaring zich zelf voor ons noemt met een Naam, die in ons bewustzijn kan indringen, dan beantwoordt ons geloof hieraan door onzen God in dien heiligen Naam te gedenken.

Een andere weg, om in de gemeenschap met onzen God in te leven, is er niet, en daarom staat er zoo stellig: »Door U allen gedenken wij Uws Naams».

Niet uit ons zelf; en niet door anderen; maar alleen door Uzelf, d.w.z. door wat van U, o, God, ons toekomt, en uit U in ons doordringt.

Wat we zelf onderzoeken, en wat anderen als licht op ons pad doen stralen, kan hierbij zelfzinnig behulpzaam zijn; maar zoo God zelf zich niet naar ons toewendt, en ons in ons innerlijk wezen aansprijkt, en in ons verborgen zielswezen ons de intiching van een hooger leven doet gevoelen, blijft 't al schijn en uitwendig streven, maar spreekt 't kindschap Gods niet in ons hart.

Veel eer gaat geheel onze vroomheid dan op in een uitwendig spreken over de heilige dingen; in een van buiten af bezien van het geloofsmysterie; en in 't maken van de religie tot een gemeenschapszaak met wie evenals wij er toe neigen, om religieus te zijn. Maar het blijft dan als een voor de poorte op en neder wandelen, zonder dat we er binnen kunnen gaan, om daar binnen, in het Heiligdom zelf, iets van de majesteit onzes Gods te genieten.

Alleen waar 't God belijft ons inwendig in het middenpunt van ons zieleleven aan te grijpen, ons uit ons uitwendig leven naar zich toe te trekken, ons door de poorte des geloofs binnen te laten, en zoo de binnenkamer van het Heiligdom zich aan ons zelf te laten ontdekken, komt 't tot waarachtige gemeenschap.

Zondig als we zijn, kunnen wij zelve die poorte niet ontsluiten, en alleen zoo God zelf zijn Naam in het binnenste van ons hart voor ons uitroept, heeft in ons die heerlijke ommekeer plaats, dat we dan nu ook metterdaad, niet in schijn slechts, maar in het diepere van ons wezen zijn Naam gedenken kunnen. En dan wordt 't één hemelsch verkeer met onzen God reeds hier op aarde.

Nu ligt het saamleven met onze broeders op aarde hier wel niet buiten, doch ook het geestesleven, dat ons in ons innerlijk zelf, het hoogere deel binnendringen, en zoo uit de diepte van zijn Goddelijk Wezen u beide geestelijk bewerkte, en alsnu door die geestelijke samenwerking verbindt.

En dan natuurlijk kan 't Gode believen, ons als instrument van zijn hand te gebruiken, om de geestelijke bewerking, die we behoeven, in ons door te zetten en te volenden.

Hierop rust de onderlijke betrekking, hierop rust de gehele kerkelijke verhouding, hierop rust het vriendschappelijk saamleven in de geloofsoopenbaring, kortom, geheel de openbaring van wat ons religieus reeds op aarde verbindt kon.

Maar toch, ook hierbij is 't niet de moeder, noch de Bedenaar des Woords, noch de boezemvriend die dan ons innerlijk verrijkt. Zij toch kunnen nooit anders doen, dan wat ons tot voeding of ter geneering moet zijn, uitwendig aandragen, en desnoods ons den liefdedrang bewijzen, om 't ons in ons op te doen neuen; maar de geestelijke macht, die toch alleen de rijke en volle uitwerking kan geven, komt nooit en alhier van de broeders ons toe, maar eenzijdig van onzen God.

»Door U allen gedenken we Uws Naams». Zelfs in de kweeking van versterking van ons lichaam onderscheidt wie vroom is, tusschen het brood dat hem voeden moet, en den zegen die van Boven komt, en die alleen het brood kan doen gedijen.

Altoos die tweedeling, en altoos de innerlijke sterking, ook voor het lichaam, van Boven. Hoe zou 't dan anders kunnen, of ook geestelijk moet ons diezelfde levensvat bekeerschen. Ook ouders, ook leeraren, ook vrienden kunnen ons toebrengen wat geestelijk ons sterken kan. Maar toch, het geestelijk groeien en bloeien ervan komt ons alleen toe door Gods Naam.

Dr. A. K.

Amsterdam, 30 November 1917.

Wat de publieke zaak ook publiek moet behandeld worden, is een guidsen regel, dien we niet alleen op politiek, maar ook op kerkelijk terrein wenschen te handhaven. De oude methode van onze regenten-colleges om de publieke zaak binnenkamers af te handelen, doet te veel aan het *vobis sine vobis*, d.w.z. wij zullen over u maar zonder u beslissen, denken, dat het machtwoord is der autocratie en den mensch tot een slaaf vernedert, die alleen maar blindelings heeft te gehoorzamen. Een vrij volk, dat tot mondigheid is gekomen, wil niet als een kind of slaaf behandeld worden, maar eischt, dat degenen, die geroepen zijn het te besturen, dit doen zullen coram populo, ten aanzien en aanhooren van heel het volk; niet in het donker weggescholen van de binnenkamer, maar in het volle daglicht van de openbare raadzaal. Zoo alleen kan het politieke leven van het volk tot hooger peil worden opgevoerd en aller belangstelling voor de publieke zaak worden gewonnen. En zoo ook kan alleen door het volk controle worden uitgeoefend over de regeringsdaden. Er is dan ook niets wat meer bevorderlijk is aan een gezonde ontwikkeling

van het staatkundige leven, dan deze publieke behandeling der publieke zaak. Wat in 't geheim geschiedt, loopt zoo licht gevaar in persoonlijk gekonkel te onttaarden, door allerlei lagere motieven te worden geleid en van middelen gebruik te maken, die het daglicht niet kunnen velen. Het is niet het minst aan de geheime diplomatie te wijten, dat deze schrikkelijke oorlog over Europa is uitgebroken, die, zooals de heer Van Houten terecht opmerkte, wel de grootste ramp is, die de menscheid na den zondvloed trof. Bij alle volkeren komt dan ook de wensch op, dat ook op het gebied der uitwendige staatkunde met deze geheimzinnigheid zal gebroken worden en het lot der volkeren niet meer beslist zal worden door het geheime spel der diplomatie en door geheime tractaten en afspraken, die geheel buiten het volk om gesloten worden en waarvan zelfs de inhoud niet wordt bekend gemaakt.

Dat deze eisch van een gezonde democratische ontwikkeling ook op kerkelijk gebied zich heeft te doen gelden, spreekt wel van zelf, en het is niet het minst de verdienste van het Gereformeerde Kerkrecht, dat het dien eisch steeds gehandhaafd heeft en juist daardoor ook op politiek terrein de ontwikkeling der staatkundige vrijheden heeft bevordert. De Schrift zelf gaat ons dan ook daarin voor. Christus is niet opgetreden om aan een kleinen kring een esoterische leer te verkondigen, maar trad openlijk op en kon daarom tot den Hoogepriester zeggen: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; ik heb allen tijd geleerd in de synagoge en in den tempel, waar de Joden van alle plaatsen samenkwamen; en in 't verborgene heb ik niet gesproken. Als de Apostelen hun convent houden te Jerusalem, waar beslist zal worden over de twistvraag, die te Antiochie was opgerezen, dan wordt niet alleen de Kerkeraad daarbij geroepen, maar heel de gemeente, om de beraadslaging en de beslissing der Apostelen te vernemen. En wanneer uit de verschillende gemeenten aan den Apostel Paulus allerlei vragen werden toegezonden betreffende de charismata, de oefening van de kerkelijke tucht, huwelijksgevalen enz. dan beantwoordde de Apostel die vragen niet in een geheim schrijven aan den Kerkeraad, maar in een openbaren zendbrief, die gericht is aan heel de gemeente en daarom ook door de gemeente gelezen werd. Ook dit is een stuk der Christelijke vrijheid, dat daarom niet prijs mag worden gegeven. De gemeentelieden zijn niet onmondige leeken, die van boven af geregeerd moeten worden door een autocratisch college, maar vrije kinderen Gods, een koninklijk priesterdom, die niet met dwang maar gewillig moeten geleid worden. Blinde gehoorzaamheid mag daarom van hen nooit geëischt. Het perinde ad cadaver, gehoorzaam als een willoos lijf, is den Protestant een gruwel. Het primordiale van degenen, die als ambtsdragers in de Kerk optreden, te toetsen aan Gods Woord, wordt daarom door het Protestantisme zoo beslist gehandhaafd. Daarin bestaat juist op kerkelijk terrein de Christelijke vrijheid, zooals Voetius het zegt. En het recht van beoordeeling en critiek, aan de gemeentelieden geschonken door Gods Woord, kan niet tot uiting komen, wanneer de publieke zaak ook niet publiek behandeld wordt. Vandaar dan ook de eisch, die telkens in onze Kerkenorde gesteld wordt, dat van elke handeling van den Kerkeraad mededeeling aan de gemeente zal geschieden, opdat de gemeente er in gekend worde en aan die handeling haar goedkeuring hechte. Zoo bij de verkiezing der ambtsdragers; bij de ontvangst en bij het afgeven van attestatie; bij het afleggen van de belijdenis des geloofs en het sluiten van huwelijken, en evenzo bij het oefenen van de kerkelijke tucht. Het *nisi sine consensu plebis*, d.w.z. niets zonder de toestemming van de gemeente, is daarom een grondregel van ons Gereformeerde Kerkrecht. En juist door dien regel te stellen, heeft het Gereformeerde Kerkrecht die belangstelling in het kerkelijk leven gewekt, die gezonde democratische ontwikkeling, die de Gereformeerde Kerken zoo hoog doet staan boven de andere Christelijke Kerken, zelfs boven de Lutherse Kerk, die wel in haar eersten aanloop even beslist voor de vrijheid van den Christenmensch optrad, maar later om allerlei utiliteitsredenen de rechten der gemeentelieden schier geheel prijs gaf. In de Lutherse Kerk berust alle macht bij de predikanten, de ecclesia docens; de gemeentelieden hebben tegenover hen alleen een passieve rol te vervullen; zij zijn objecten der kerkregering, maar aan de kerkregering deelnemen mogen ze niet. Zelfs het recht van controle en critiek is hun niet gegund. In de Gereformeerde Kerken is dit geheel anders. De gemeentelieden zijn hier niet alleen object, maar in zekeren zin ook subject der kerkregering. Ze hebben niet alleen een passieve, maar ook een actieve rol te vervullen. Ze moeten niet blindelings gehoorzamen, maar hebben controle te oefenen op elke daad van de ambtsdragers, of deze wel overeenstemt met de beginselen van Gods Woord. Het Gereformeerde Kerkrecht spreekt daarom van een *ambt der geloovigen*. En niet in het beperken of besnoeien van dit ambt der geloovigen, maar juist in de krachtige ontwikkeling van dit ambt ligt de waarborg van de gezondheid van het kerkelijk leven. Alleen daardoor kan de deformatie, die telkens weer in de Kerk dreigt binnen te sluipen, het best worden tegengegaan. Want die deformatie gaat gewoonlijk niet van de gemeente, maar van de ambtsdragers in engeren zin genomen, uit.

Natuurlijk wil dit niet zeggen, dat de Kerkeraad, of de ambtsdragers in engeren zin, slechts de uitvoerders zouden mogen zijn van wat de gemeente goedvindt of beslist. Dat is de dwaling der Independenten,

die feitelijk in de Kerk de volkssoevereiniteit hebben ingevoerd. En even beslist als het Gereformeerde Kerkrecht zich tegen elk hiërarchisch optreden van het ambt verzet, heeft het zich ook verzet tegen de volkssoevereiniteit, die de regeermacht, door Christus aan de ambtsdragers geschonken, op de gemeentelieden wil overbrengen en door hen wil laten beslissen, hoe de ambtsdragers hebben te handelen. Niet bij de gemeentelieden, maar bij den Kerkeraad berust de *potestas directiva*, gelijk onze Vaders het noemden, d.w.z. de leidende macht. Alleen het blindelings moeten volgen van deze leidende macht wordt door het Gereformeerde Kerkrecht buitengesloten. De gemeentelieden hebben het recht van controle en critiek. Zoo bewandelt het Gereformeerde Kerkrecht den guidsen middenweg tusschen hiërarchie en volkssoevereiniteit; het erkent de macht van het ambt, maar het handhaaft ook het recht der gemeentelieden.

Een der vragen, die hierbij in de practijk voorkomen, is nu deze, of het dan niet wenschelijk en zelfs noodzakelijk is dat de Kerkeraadsvergaderingen publiek worden gehouden, zodat elk gemeentelid de beraadslagingen kan bijwonen. In het staatkundig leven, zegt men, ligt juist in deze publiciteit een der machtigste middelen om controle te oefenen. Onze rechtsgedingen worden niet in het geheim, maar publiek gehouden, en de rechtzitting kan ieder bijwonen. Slechts bij uitzondering, wanneer het minderjarigen geldt of zaken van onzedelijkheid, wordt het proces met gesloten deuren gevoerd, maar regel is, dat de procedure voor ieder toegankelijk is. Evenzo is het met onze parlementssittingen, die alleen bij hooge uitzondering in comité gesloten worden, maar als regel openbaar zijn. En niet alleen geldt dit van de zittingen van de Staten-Generaal, die de vertegenwoordiging van het volk zijn, maar ook van de gemeenteraadsvergaderingen, waar over de belangen van de gemeente beraadslaagd wordt. De regel, dat de publieke zaak ook publiek behandeld moet worden, wordt hier consequent toegepast. Maar op kerkelijk gebied doet men aldus niet. Onze Synoden zijn publiek; elk lid der Gereformeerde Kerken mag ze bijwonen; alleen als uitzondering worden zittingen in comité gehouden, waarbij de gemeentelieden niet worden toegelaten. Daarentegen bij de vergaderingen van den Kerkeraad wordt dit niet toegepast; regel is hier juist, dat deze zittingen in besloten kring worden gehouden en de gemeentelieden er geen toegang hebben. Consequent, zegt men, is dit niet. Wat voor de Synode geldt, moet ook voor den Kerkeraad gelden. Prijst ge, dat onze Synodes, in tegenstelling met de Synodes der Hervormde Kerk, publiek worden gehouden, waarom keurt ge dan niet af, dat de Kerkeraaden in het geheim vergaderen? Ontbrekt, maar juist dit buitensluiten van de gemeentelieden maakt, dat de belangstelling in het kerkelijk leven verlaagt; dat de gemeente, die de beraadslagingen niet bijwoont, niet weet, welke motieven tot een kerkeraadbesluit hebben geleid, en dat daardoor ook het recht van controle en critiek niet tot uitoefening kan komen. Zoo wordt de Kerkeraad toch weer een college, dat boven en buiten het leven der gemeente staat, en dreigt weer het gevaar van hiërarchie.

Zeker zijn deze bezwaren ernstig genoeg, om ze niet zonder meer met een beroep op de bestaande gewoonte of op onze Kerkenorde op zij te schuiven. De gewoonte beslist niet en onze Kerkenorde kan verbeterd worden. Deze vraag moet dan ook principieel beantwoord worden. In een volgend artikel hopen we dit te doen.

Solo.

Ons zendingswerk in Solo, waar Dr. Van Andel op zoo uitnemende wijze werkt, loopt gevaar wegens geldgebrek tot stagnatie te worden gedoemd.

De Gereformeerde Kerk van Amsterdam, die de zorg zoowel voor dit zendingsstreek als voor dat van Djocjarta op zich nam, en daarmede een dubbelen last te dragen kreeg, kan, ook met den steun der andere Kerken in Noord-Holland, dien last nauwelijks meer dragen. Reeds nu dekken de regelmatige inkomsten de uitgaven, voor dezen zendingsarbeid vereischt, bij lange na niet, en de Kerkeraad heeft zich daarom genoodzaakt gezien aan de leden der Gereformeerde gemeente in Amsterdam te verzoeken hun bijdragen voor de Kerk met minstens een zesde te verhoogen, ten einde in de kosten van den Zendingsarbeid ook verder te kunnen voorzien. Maar tegelijk meende de Kerkeraad onder deze omstandigheden geen verdere uitbreiding aan den zendingsarbeid te mogen geven en werd dan ook in dien zin aan Dr. Van Andel geschreven.

Voor Dr. Van Andel is dit, begrijpelijkerwijze, een bittere teleurstelling geweest, en hij heeft daarom een open brief gericht aan de leden der Gereformeerde Kerken in Noord-Holland, waarin hij op zoo roerenden toon om meerdere financiële steun vraagt, ten einde zijn arbeid te kunnen uitbreiden, dat men wel een hart van steen zou moeten hebben om niet aan deze smeekbede te voldoen. Elders drukken we dien brief in ons blad af, om er mee toe bij te dragen, dat deze smeekbede onder de ogen van alle leden der Gereformeerde Kerken in Noord-Holland komt. En we twijfelen geen oogenblik of de vrucht van dit schrijven zal wezen, dat de gaven zoo middelijk toestroomden, dat de Kerkeraad van Amsterdam aan dezen ijverigen zendingsdienaar zal kunnen berichten: ga met uw arbeid door en breid dien uit; voor de kosten durven we thans weder instaan.

Er blijkt in Solo metterdaad een geopenbare voor het Evangelie ons te zijn geschonken. In een persoonlijk schrijven tot ons gericht, meldt Dr. Van Andel ons: »Zondag heb ik weer 12 volwassenen en 8 kinderen gedoopt. Op plaatsen in de buurt, hoop ik ook nog tien of elf volwassenen en enkele kinderen te doopen in de eerstvolgende weken. De eerste zeven maanden van 1917 zullen dan, als alles goed gaat, een oogst hebben gegeven van 48 of 39 doopelingen. Dat is voor Java wel heel bijzonder. En wat nog verblijdender is, de gemeente wordt steeds ijveriger in het medewerken. Daarom hebben we voor de toekomst nog veel grootere verwachtingen die m.i. volkomen gegrond zijn. Onze verwachtingen zijn tot nu toe geregeld overtroffen. We hebben dus wel bijzondere redenen tot dankbaarheid. Het colportagewerk is m.i. een der belangrijkste zendingsmiddelen. We hebben in Solo negen colporteurs en krijgen er nog een bijbelvrouw bij. Deze vrouw is een vrouw van stand, die toegang heeft tot alle vrouwen van het Manghoe-Negaransche hof. Zij is bijzonder bekend voor de Evangelisatie. Ik bedien nu op vijf plaatsen het Heilige Avondmaal; D.V. over drie maanden op zes. Het aantal stijgt onrustbarend. Over enkele jaren zouden er wel eens te weinig Zondagen in het jaar kunnen blijken te zijn. Ik vrees, dat Noord-Holland behalve den zwaren post te Djocja den even zwaren en snel groeienden post op Solo op den duur moeilijk zal kunnen onderhouden. Dat wordt en hier en in Amsterdam een moeilijk vraagstuk. Maar wellicht zal de pers wel steun kunnen verleen».

Ook de nadere bijzonderheden, die Dr. Van Andel in zijn publiek schrijven mededeelt, toonen wel, hoe groot de belangstelling in den omtrek van Solo voor het Evangelie is en hoeveel kan verwacht worden, wanneer krachtig kan worden ingegrepen. En al is de last dan zwaar, die op de Kerk van Amsterdam en de andere Kerken in Noord-Holland gelegd is geworden, ze zullen dien last met blijdschap dragen, waar ze hooren, dat de arbeid van haar Zendingdienaar zoo uitnemende vruchten draagt. Wat de Apostel Paulus in II Cor. 8 : 3 van de gemeenten in Macedonië schrijft, dat zij naar hun vermogen, ja, ik betuig het, boven hun vermogen gewillig zijn geweest, moge daarom ook op de Kerken in Noord-Holland van toepassing zijn. En wanneer ten slotte bleek, dat de uitbreiding van het Zendingwerk van de Kerken in deze provincie metterdaad te veel eischen ging, zou hulp van andere provincies moeten worden gevraagd. Onze arbeid te Solo is van te veel beteekenis, dan dat deze wegens geldgebrek zich niet verder zou mogen uitbreiden, waar de roepstemmen om Evangelieprediking zoo luide tot ons komen.

Er wordt in onze dagen zeker veel van ons eigen kerkelijk leven stijgen, omdat de predikantstractementen verhoogd moeten worden. Voor onze Christelijke scholen zullen we evenzeer extra moeten bijdragen om in den nijpenden nood onzer onderwijzers te voorzien. En daarbij wordt het leven steeds duurder en stijgen de belastingen met sprongen naar boven. Maar hoezeer we dit alles weten, en begrijpen, dat menigen reeds thans zich allerlei ontbering moet getroosten om rond te kunnen komen, en daarom eer aan inkrimping en bezuiniging denkt dan aan uitbreiding zijner gaven, toch make men voor Indië een uitzondering. Onze schuld als volk tegenover Indië is zoo groot. God heeft ons een der rijkste koloniale bezittingen gegeven en wat hebben we al de eeuwen, dat Holland's vlag daar woel, voor Indië gedaan om het in ruil voor de schatten, die het ons schonk, den schat van het Evangelie terug te geven?

Een gedenkboek.

Naar aanleiding van den tachtigsten verjaardag van Dr. A. Kuyper heeft het studentencorps der Vrije Universiteit aan den jubilaris verzocht een beoogd en aansporend woord tot de leerlingen der Vrije Universiteit te richten, aan welk verzoek Dr. A. Kuyper welwillend heeft voldaan. Opdat dit woord een blijvende herinnering zou wezen, besloot het corps het afzonderlijk uit te geven, terwijl Dr. T. Fervenda in een voorafgaand woord den persoon en arbeid van Dr. A. Kuyper inzonderheid met betrekking tot de Vrije Universiteit zal herdenken. Dit geschrift zal verschijnen onder den titel: *Nog leven in den band van voorheen* en met enkele portretten van Dr. A. Kuyper worden geïllustreerd. Natuurlijk is deze uitgave in de eerste plaats bestemd voor leerlingen en oud-leerlingen der Vrije Universiteit, maar voorzoover er exemplaren overschieten, zullen die ook voor anderen beschikbaar worden gesteld. Gaarne voldoen we daarom aan de uitnodiging van de Commissie, die voor deze uitgave zorgde, om op dit gedenkboek de aandacht te vestigen.

Predikantstractementen.

Inzake de predikantstractementen heeft de Classis Groningen de volgende besluiten genomen:

1. Dat in alle kerken der Classis het minimum-tractement voor de Dienaren des Woords f1400 met vrije woning en vrijdom van alle belastingen, welke niet uit het persoonlijk vermogen der Dienaren voortvloeien, moet bedragen. 2. Dat verder het bedrag der normale tractementen, zoals dat door de Particuliere Synode van Groningen in het jaar 1914 groepsgewijze indeeling der kerken, voor de Classis Groningen is bepaald, met f200 verhoogd moet worden, waarbij de kerken wordt aanbevolen rekening

te houden met de grootte en behoefte der gezinnen.

3. Dat, zoo daaraan eerst wordt voldaan, daarboven een duurtetoelag van ten minste 12 pCt., door de laatste gehouden Generale Synode genoemd, wegens den druk der duurdere tijden, noodig is.

De goede bedoeling van dit besluit om aan den nood, waarin onze predikanten verkeeren, tegemoet te komen, waardeeren we. Zelfs keuren we het allermint af, dat de Classis, waar vele Kerken nog niet genoeg overtuigd zijn, wat in deze haar plicht is, uitsprekt, wat naar hare overtuiging het minimum-tractement voor een Dienaar des Woords in onze tijden behoort te zijn.

Maar wel veroorloven we ons eenige bedenking in te brengen tegen den vorm, waarin dit besluit gekleed is.

De Classis schrijft hier gebiedend voor aan de Kerken, dat het minimum-tractement f1400 moet bedragen.

Heeft de Classis het recht om dit te doen?

Onze Generale Synodes hebben dusver, hoe vaak ook het onderwerp van de verbetering der predikantstractementen aan de orde kwam, zich onthouden van een bepaling, waardoor een minimum tractement voor alle Kerken werd vastgesteld, en ze hebben dit terecht niet gedaan, omdat aan geen meerdere vergadering het recht toekomt, om in financiële zaken een gebod aan de Kerken op te leggen. Het vraagstuk van de verbetering der predikantstractementen ware anders gemakkelijk genoeg op te lossen. De Synode had dan slechts de Kerken, naar gelang van hare grootte, in bepaalde groepen in te deelen en voor elke groep het tractement van den predikant vast te stellen. Maar de Synode deed dit niet en volgde den alleen juiste weg, bij de Kerken aan te dringen op verbetering der tractementen. Zelfs het besluit der jongste Synode, dat met het oog op den nood der tijden een duurtetoelag van 12 pCt. op de predikantstractementen noodzakelijk werd geacht, was niet een bindend besluit, waarmede dit aan de Kerken werd opgelegd, maar alleen een uitspreken, dat de Synode die verhooging blijk achtte en daarom bij alle Kerken er met ernst op aandrong, deze verhooging zoo spoedig mogelijk te geven. Drang dus op grond van bijkelijkheid, maar geen gebod.

Bedoelde de Classis Groningen nu, dat het minimum-tractement f1400 behoort te bedragen en wilde zij, overtuigd, dat niet één Kerk in haar midden buiten staat was dit tractement op te brengen, daarom bij al haar Kerken er op aandringen om het tractement, voor zoover het dit peil nog niet bereikt had, te verhoogen, dan hebben we hiertegen geen het minste bezwaar. Maar het woord *moeten* geeft den indruk, alsof de Classis hier optreedt, om dit aan de Kerken als een last op te leggen. En we zien niet in, op welken grond de Classis daartoe niet recht kan hebben.

Gesteld toch, dat een arme Kerk dit minimum-tractement niet kan opbrengen, zou ze dan wegens dit besluit van de Classis geen predikant mogen beroepen? En indien zulk een Kerk een predikant vond, die eigen middelen had en bereid was zulk een arme Kerk voor minder tractement te dienen, zou de Classis dit dan kunnen verhinderen? Zou dit niet een tekort doen zijn, aan de autonomie der plaatselijke Kerk?

We stellen deze vragen, omdat ook wat de verzorging onzer emeriti-predikanten betreft, zich een niet ongevaarlijke richting in onze Kerken openbaart, om het beginsel der vrijwiligheid los te laten en alles van boven af door bindende besluiten van de meerdere vergaderingen te regelen. Daarin schuilt een gevaar voor onze Kerken. Het collegialisme, dat we in de Hervormde Kerk veroordeelen, zou zoo langs een achterdeur naar binnen sluipen. Stellen de Classis vast, welke predikantstractementen moeten uitgebreid worden, dan zullen de Kerken straks met even veel recht gaan bepalen, hoeveel hoofdelijken omslag elk gemeentelid heeft bij te dragen. En dan is er nog maar een stap noodig om, wanneer de gemeentelieden onwillig blijken om deze kerkelijke belasting te betalen, de hulp in te roepen van den wereldlijken rechter, om hen daartoe te dwingen. Al de ellende, die daarvan in de Hervormde Kerk gezien wordt, zouden we dan ook in onze Kerken binnen halen. Het is daarom dat we waar schuwden. Een verkeerd beginsel, eenmaal toegelaten, werkt op heel het kerkelijk leven door.

Lidmaatschap van neutrale verenigingen.

Een onzer lezeressen vraagt ons, of leden eener Gereformeerde Kerk ook werkend lid mogen zijn van een niet-Christelijke zangvereniging? Natuurlijk geldt deze vraag niet alleen voor leden eener Gereformeerde Kerk, maar in het algemeen voor elk Christen, want van bepaalde eischen, hierbij aan een lid der Gereformeerde gemeente te stellen, kan geen sprake wezen. Ja, deze vraag raakt niet alleen de niet-Christelijke zangverenigingen, maar in 't algemeen het lidmaatschap van alle neutrale verenigingen, die zich aan de beoefening der kunst, der letterkunde enz. wijden.

Stelt men deze vraag in dien meer algemeen vorm, dan gevoelt men ook, dat ze niet zoo gemakkelijk te beantwoorden is. Ware het toch voor een Christen ongeoorloofd, lid te zijn van een neutrale of niet-Christelijke vereniging, dan zou een Christen ook geen lid mogen zijn van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen, van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde, van het Historische Genootschap van Utrecht en tal van andere verenigingen, die aan de wetenschap, de kunst of de beoefening der historie zich wijden. Zulk een eisch nu kan zeker niet ge-

steld v
genoem
zal da
Christe
neutra
tussche
mogelij
zulk e
haar v
met de
sel on
oorloof
Op j
van ee
vereen
Maar
een g
jonge
raking
kring
lijkt
vereen
En ten
Christel
allicht
uitgevo
karakter
zijne m
het alg
dat onz
zich a
eeniglin
toe zul
oplevert
dat ge
muziek
christel
Besta
Op de p
en is e
op te
eengest
af, welk
lijke za
ken in
vereeni
Kan m
of muzik
karakter
daaraan
worden
oog op
niet ga
een niet
vereenig
dat wie
begaat,
een inga
gebod G

In ha
G. M. B.
te H. f
te Z. f
dijk f
scholen te

1. D. W.
LEEBERK
EN NORMA
Erven P.
zaak. Oud

Uit dit
keurig ge
LECTUR
keurig ge
WOORDKUN

Eerst o
TUUR uit
RIEM ONZE
LINGS, tu
tekeningen

In zijn
dat zijn d
en vaderla
door liefde
historie, a
van ons v
deel — t
een groot
de examen

In die u
en dorren
data en
waarbij d
ledig blijft
boek wat
zoover om
boeken te
leerboeken
gebeuren,
dat in groe
geeft aan
verre verlee
te vullen.

Daartoe
HISTORIE
BLOEMLEZ
studie. U
van auteur
noemen, m
de namen
PRINTERS
L. H. WAU
BROEYHOFF
BARBER.

Tot mijn
echter den
uit wiens
voor deze
garen ware

Van de
geheel v
uit Dr. J.
GALLICO,
GERMANIE
Dr. G. KA
ZER-PORTE
KLAAUS C
deel opent
BARBER'S O
»Zij zullen»
De teke
AANTREKKE
aan het el
gesette voo
dacht en, z
artistiek u
De heer V
deze Bloem
wensch van